

TARTU ÜLIKOOL

Sotsiaalteaduste valdkond

Ühiskonnateaduste instituut

Infoühiskond ja sotsiaalne heaolu

Sotsiaaltöö ja sotsiaalpoliitika eriala

Kätlin Ilves

**LASTE SEKSUAALSE VÄÄRKOHTLEMISE MATERJALID: KOHTUTOIMIKUTE
ANALÜÜS**

Bakalaureusetöö

Juhendaja: Simone Eelmaa (PhD)

2024

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	3
1. TÖÖ TEOREETILISED JA EMPIIRILISED LÄHTEKOHAD.....	5
1.1 Töös kasutatavad mõisted.....	5
1.2 Lapse seksuaalse väärkohtlemise materjalide vormid.....	6
1.3 Ohvri profiil.....	11
1.4 Toimepanija profiil.....	12
1.5 Laste seksuaalse väärkohtlemise materjalid Eestis.....	13
1.6 Probleemiseade.....	15
2. METOODIKA.....	17
2.1 Valim.....	17
2.2 Uurimuse käik.....	19
2.3 Andmete analüüs.....	20
2.4 Eetilised dilemmad.....	21
2.5 Refleksioon.....	21
3. TULEMUSED.....	23
3.1 Sotsiaalne kontekst.....	23
3.1.1 Kuriteo toimepanemise aeg ja koht.....	23
3.1.2 Toimepanija ja ohvri omavahelised suhted.....	23
3.1.3 Ohvrite taust.....	24
3.2 Seksuaalselt väärkohtleva käitumise mustrid.....	25
3.2.1 Kuriteole eelnenud sündmused.....	25
3.2.2 Modus operandi.....	26
3.2.3 Kuriteo avastamine.....	28
4. JÄRELDUSED JA ARUTELU.....	29
KOKKUVÕTE.....	34
SUMMARY.....	35
KASUTATUD KIRJANDUS.....	36

SISSEJUHATUS

Iga laps väärrib turvalist ja väärkohtlemise vaba lapsepõlve. Laste vastu toime pandud kuriteod ohustavad oluliselt aga eeltoodu saavutamist. Üheks selliseks kuriteoks on laste seksuaalse väärkohtlemise materjalidega seotud kuriteod (“lapsporno”), sh nende materjalide tootmine ja levitamine. Lisaks sellele, et nimetatud kuriteod riivavad lapse privaatsusõiguseid ja tõenäoliselt mõjutavad ka turvalisust, võivad mis tahes seksuaalkuriteod tuua kaasa ka muid kahjulikke tagajärgi, sh ka selliseid, mille mõju võib kesta kogu elu (Collin-Vézina, Daigneault ja Hébert, 2013). Eeltoodu muidugi ei tähenda, et mis tahes tõsised tagajärjed on kausaalseoses seksuaalkuriteo ohvriks langemisega (Maniglio, 2009), mistõttu ei saa nt teatavate traumareaktsioonide puudumist vaadata kui tõendit sellest, et väärkohtlemist ei ole esinenud.

Käesolevas töös keskendun ühele konkreetsele laste vastase seksuaalvägivalla alaliigile – nn “lapsporno” kuritegudele. Termin “lapsporno” on õigusvaldkonnas laialdaselt kasutusel. Sama terminit kasutatakse ka Eesti karistusseadustikus, kus seda defineeritakse kui pornograafilise või erootilise sisuga olukorda, kus osaleb alla kaheksateistaastane isik. See hõlmab igasugust pildi, kirjutise või muu teose loomist, hankimist, omamist, teisele isikule edastamist, näitamist või kättesaadavaks tegemist. (Karistusseadustik, 2023). Kuigi väljend “lapsporno” (jm selle alternatiivid, nt “lapspornograafia,” “lasteporno” vms-d) esineb endiselt meie seadusandluses ja kohtupraktikas, eelistatakse üha enam terminit “laste seksuaalse väärkohtlemise materjal” (Greijer ja Doek, 2016).

Terminoloogia muutmise põhjuseks oli soovi vältida sõna “pornograafia” kasutamist seoses lastega, kuna “pornograafia” on peamiselt seotud täiskasvanute konsensuslike seksuaalsete tegudega (Greijer ja Doek, 2016). Muudatus põhineb arusaamal, et lapsi kujutav või neile suunatud seksuaalse sisuga materjal kujutab endast tegelikult laste seksuaalse väärkohtlemise vormi, mitte aga täiskasvanutevahelist konsensuslikku pornograafiat (Greijer ja Doek, 2016). Mõiste “lapse seksuaalse väärkohtlemise materjalid” rõhutab selgemalt, et tegemist on ebaseadusliku ja moraalselt hukkamõistetava materjaliga, mis kahjustab laste õigusi ja ohutust.

Aastal 2023 registreeris CyberTipline märkimisväärse kasvu registreeritud juhtumites, mis ületasid 2022 aasta juhtumite arvu enam kui 12% võrra. Avalikuks tulnud pornograafiliste failide

arv tõusis samuti, ulatudes üle 100 miljoni (CyberTipline, 2023). Kuigi enamik juhtumitest käsitles lastele kahjuliku sisuga materjali levikut, näitasid need ka tehisintellekti kasutamist laste seksuaalses väärkohtlemises (CyberTipline, 2023). INTERPOL-i ja ECPAT International-i (2018) poolt läbi viidud uuringu põhjal on enamikes juhtumitest, kus oli võimalik registreerida ohvri sugu, kujutatud tütarlapsi 64,8% ning poisslapsi 31,1%. Poisse kujutati raskemini väärkohelduna, füüsilised vigastused ja väga äärmuslikud hälbed (INTERPOL ja ECPAT, 2018). Üle 60 protsendi ohvritest olid eelpuberteedialised ehk 9-12 aastased ja 4,3 protsenti imikuid ja väikelapsi (INTERPOL ja ECPAT, 2018).

Eestis on lapseporno valmistamise ja selle võimaldamise osas varasemalt toodud kvantitatiivseid ülevaateid, näiteks Kuritegevus Eestis sarja raames, mis annavad statistilise ülevaate kuritegevuse kohta Eestis. Kõige enam registreeritakse Eestis just lapsporno valmistamise ja selle võimaldamise kuritegusid ning iga aastaga aina enam (Uisk, 2024).

Käesoleva uurimistöo **eesmärgiks** oli välja selgitada, milline on laste seksuaalse väärkohtlemise materjalidega seotud süütegude mustrid Eestis. Eesmärgi saavutamiseks püstitasin järgmised uurimisküsimused:

1. Milline on laste seksuaalse väärkohtlemise materjalide sotsiaalne kontekst?
2. Milline on laste seksuaalse väärkohtlemise materjalide kuriteo toimepanemise viis?

Empiirilise materjalina kasutan töös Tartu Maakohtu ja Harju Maakohtu kohtutoimikuid lapsporno valmistamise ja selle võimaldamise (§ 178) kohta aastatel 2021–2023.

Töö on jagatud neljaks peatükiks. Uurimistöo esimeses osas toon välja töö empiirilised lähtekohad, mis keskenduvad uurimuses kasutatavatele mõistetele, väärkohtlemise vormidele, kuidas tuvastatakse laste seksuaalse väärkohtlemise materjalid, toimepanija profiil ning laste seksuaalse väärkohtlemise materjalide levik Eestis. Teine peatükk koosneb meetodilisest osast andes ülevaate valimist, andmete kogumisest ja analüüsist, eetilistest dilemmadest ja refleksioonist. Kolmandas peatükis esitan empiirilise uuringu tulemused. Töö viimases ehk neljandas peatükis on arutelu, järeldused ning viimases osas kokkuvõte.

1. TÖÖ TEOREETILISED JA EMPIIRILISED LÄHTEKOHAD

1.1 Töös kasutatavad mõisted

Seksuaalne väärkohtlemine on olukord, kus laps kaasatakse seksuaalsetesse tegevustesse, mille olemusest ta ei pruugi täielikult aru saada, kus tal puudub võime anda adekvaatne nõusolek ning mis on vastuolus seaduste või ühiskonna sotsiaalsete normidega. (Kriminaalpoliitika, i.a). Seksuaalne vägivald lapse vastu on võimu, seksuaalsete või muude vajaduste rahuldamise eesmärgil toime pandud seksuaalse sisuga kontaktne või mittekontaktne tegevus täiskasvanu või teise lapse poolt, kes vanuse või arengutaseme poolest on vastutus-, usaldus- või võimusuhtes lapsega (Kriminaalpoliitika, i.a).

Mittekontaktseks kuriteoks nimetatakse seda, kui kuritegu leiab aset ilma toimepanija ja ohvri omavahelise füüsilise kontaktita näiteks sotsiaalmeedia vahendusel. **Kontaktne kuritegu** on toime pandud füüsilise kontaktina toimepanija ja ohvri vahel (vägistamine, intiimpiirkonna sunniviisiline puudutamine).

Lapse seksuaalse väärkohtlemise materjal on ebaseaduslik pornograafia vorm, mis kujutab alaealisi seksuaalsetes situatsioonides või tegevustes (Rape, Abuse & Incest National Network. 2022). See hõlmab fotosid, videoid või muud materjali, mis kujutab alaealiste lapsi seksuaalselt või nende kaasamist seksuaaltegevustesse (Rape, Abuse & Incest National Network. 2022).

Modus operandi on identifitseeriv tunnus või käitumismuster, mida kasutatakse selleks, et tuvastada kedagi kuriteo toimepanemisel (University of Bolton, 2022).

Toimepanija on täideviija, kes omaalgatuslikult paneb toime laste vastu suunatud seksuaalseid kuritegusid, rikkudes sellega seadust ja ohvri põhiõigusi (Karistusseadustik, 2023).

1.2 Lapse seksuaalse väärkohtlemise materjalide vormid

Viimase 20 aasta jooksul on internetis laste seksuaalne väärkohtlemine kogu maailmas järsult suurenenud (International Justice Mission, 2020). Ühinenud Rahvaste Organisatsioon hindas 2020. aastal, et igal ajahetkel oli üle 750 000 laste seksuaalkurjategija, kes otsisid internetis laste seksuaalse väärkohtlemise materjale. Tänapäeval on Internet Watch Foundation'i (2023) hinnangul neid vähemalt 1 miljon. Seksuaalne väärkohtlemine internetis võib esineda suhtluses sõnaliselt, visuaalselt ja ka veebikaamera vahendusel. Kuigi algne kontakt võib piirduda ainult internetis suhtlusega ja pildi või videomaterjali hankimisega, võib see lõpuks viia ka päriselus toimuvate kohtumisteni (Soo ja Bodanovskaya, 2011).

Grooming (eesti keeles ka peibutamine) on laste ahvatlemine seksuaalsel eesmärgil. See on protsess, mille käigus luuakse suhe lapsega, kas isiklikult või interneti vahendusel (Greijer ja Doek, 2016). Need, kes võtavad lastega ühendust internetis kavatsusega kohtuda personaalselt, võivad lapsi meelitada või manipuleerida nendega kohtuma seksuaalkuriteo eesmärgil (Greijer ja Doek, 2016). Need, kellel ei ole kavatsust isiklikult kohtuda, kujutavad endast ka märkimisväärset ohtu. Läbi *online-grooming*'u (eesti keeles veebi teel peibutamine) meelitatakse või manipuleeritakse neid saatma seksuaalseid pilte või videoid, mida võidakse kasutada hiljem väljapressimiseks või internetis teistele kasutajatele levitamise eesmärgil (Greijer ja Doek, 2016). Veebi teel peibutamise kaudu püsib toimepanijal kontakt lapsega pidevalt läbi erinevate kanalite (Chiu ja Quayle, 2022).

Väljakutsed selle nähtuse mõistmiseks on veelgi keerulisemad, kuna peibutamine ise on kohati sarnane suhete arenguga noorukieas, regulaarne või intensiivne kontakt, seksualiseerimine, lahkus ja meelitamine (Chiu ja Quayle, 2022). Peibutamisel on erinevaid samme ning noortel puudub teadlikkus *grooming* protsessist, kui nad suhtlevad täiskasvanutega, mõeldes suhet sageli pigem konsensuslikuks kui pahatahtlikuks või kuritegelikuks (Chiu ja Quayle, 2022).

Peibutamise protsessi sammud:

1. Ohvri tuvastamine ja sihikule võtmine: toimepanija võib sihtida lapsi teatud omadustega või haavatavate vanematega (Safe Child, i.a).

2. Usalduse ja juurdepääsu võitmine: toimepanija jälgib last, hindab tema haavatavust ja pakub erilist tähelepanu, mõistmist ning kingitusi, et võita lapse sõprus ja usaldus (Safe Child, i.a).
3. Rolli mängimine lapse elus: toimepanija manipuleerib suhet, et laps tunneks, nagu ainult tema mõistaks ja rahuldaks lapse vajadusi (Safe Child, i.a).
4. Lapse isoleerimine: toimepanija viib lapse tema tavakeskkonnast eemale, et saavutada kontakt ja vältida teiste tähelepanu (Safe Child, i.a).
5. Saladuse loomine suhte ümber: toimepanija tugevdab erilist sidet privaatse suhtlemise kaudu ja ähvardab last, et see saladust hoiaks (Safe Child, i.a).
6. Seksuaalse kontakti algatamine: emotsionaalse sideme ja manipuleerimise abil algatab toimepanija füüsilise kontakti, mis algab mitte-seksuaalsest puudutamisest ja muutub järkjärgult seksuaalseks (Safe Child, i.a).
7. Suhte kontrollimine: toimepanija rõhutab suhte salajust, et jätkata väärkohtlemist ja tagada, et laps ei avaldaks toimunut, sageli ähvardades ohvrit (Safe Child, i.a).

Online grooming võib toimuda läbi erinevate suhtlusportaalide, jututubade, *online*-mängusaitide ja tutvumisrakenduste (Chiu ja Quayle, 2022). Toimepanijal on küllaltki lihtne läbi interneti leida haavatavaid lapsi. Tutvudes isiku sotsiaalmeediaga enne nendega ühenduse võtmist, et koguda teavet nende huvidest, igapäevaelu ja võimalike probleemide kohta. (International Centre for Missing & Exploited Children [ICMEC], 2017). Näiteks võivad õigusrikkujad kasutada selliseid saite profiilipiltide, demograafilise teabe, huvidest ja teistega suhtlemise (st uudistevoo, staatuspostituste, postituste kommentaaride) juurdepääsuks ohvritele (ICMEC, 2017). *Online*-mängude platvormide funktsionaalsus on arenenud ja laienenud, hõlmates sõnumiplatvorme ning foto- ja video jagamist, võimaldades seega inimestel kogu maailmas reaalses üksteisega suhelda ja mängida (ICMEC, 2017). Väärkohtlejad kasutavad üha enam *online*-mänge, et saada lastega kergesti ühendust. Kuna üha rohkem lapsi mängib videomänge võrgus, on suurenenud risk, et lapsed puutuvad kokku väärkohtlejaga.

See võrgustike loomine ja kontaktide leidmine on sageli ka seotud tumeveebiga, kus toimub laste seksuaalse väärkohtlemise materjalide tootmine, levitamine ja arutelud. Tumeveebis varjatud platvormidel jagavad pedofiilid nõuandeid tehisintellekti kasutamise kohta laste seksuaalse väärkohtlemise materjalide loomisel, tellivad eritellimusel pilte või mudeleid ning annavad

tagasisidet teiste kuritegelike tegevuste kohta (Internet Watch Foundation, 2023). See globaalne sotsiaalne probleem seab aga olulise väljakutse õiguskaitseorganitele, kuna selle valdkonna ulatus tumeveebis on laialdane ja keeruline tuvastada (Ngo jt, 2023).

Seksuaalse väärkohtlemise materjale saab liigitada nelja suuremasse kategooriasse:

1. Alasti või erootiline poseerimine, mis ei hõlma seksuaalseid tegevusi.
2. Mittepenetreeriv seksuaalne tegevus või masturbeerimine täiskasvanu ja lapse vahel.
3. Seksuaalvahekord täiskasvanu ja lapse vahel.
4. Vägivaldne seksuaalvahekord, sadism jms. (Thorn, i.a)

Tumeveebi platvormidel jagatavad materjalid võivad hõlmata kõiki neid kategooriaid. Näiteks, tehisintellekti abil loodud laste seksuaalse väärkohtlemise materjalid on uus ja kasvav probleem. Tehisintellekti areng on märgatavalt kiire. Kui tekkisid esimesed tehisintellektiga loodud laste seksuaalse väärkohtlemise materjali visuaalid 2023 kevadel, oli selge, et see materjal on kunstlikult tekitatud (Internet Watch Foundation, 2023). Algselt olid taustad ebakorrektsed, kehaosade proportsioonid valed või ebatäpsed. Kuid poole aastaga on toimunud muutused, mis süvendavad veelgi probleemi, sest tehisintellekti loodud kujutluspildid on nii elulähedased (Internet Watch Foundation, 2023). Sellest tulenevalt realistlikud kujutluspildid suurendavad väärkohtlemise materjalide levikut.

Tumeveebis laste seksuaalse väärkohtlemise võrgustikes on oluline kasutajatel luua endale kindel identiteet, et saada aktsepteeritud ja usaldusväärseks teiste foorumi liikmete poolt (Kloess ja van der Bruggen, 2021). Nad peavad tõendama oma legitiimsust ja usaldusväärset, tihti läbi varasema suhtluse, kriminaaltegevuse ja muu sellise (Kloess ja van der Bruggen, 2021). See võimaldab neil osaleda foorumite tegevustes ja saada ligipääsu keelatud materjalidele. Sellised platvormid on loodud, et võimaldada kasutajatel vahetada kogemusi ja luua jälgimatuid ühendusi.

Interpol ja teised rahvusvahelised organisatsioonid on loonud andmebaasid ja tööriistad, et tuvastada ja analüüsida laste seksuaalse väärkohtlemise materjale. Pildi- ja videovõrdlustarkvara võimaldab uurijatel kiiresti luua seoseid ohvrite, kuritarvitajate ja asukohtade vahel (Interpol, i.a). See vähendab tehtava töö dubleerimist ning võimaldab uurijatel teada saada, kas pildiseeria on juba avastatud või tuvastatud teises riigis või on sarnane teiste piltidega (Interpol, i.a). Interpoli

(2023) laste seksuaalse väärkohtlemise andmebaasis on üle 4,9 miljoni pildi ja video, mis on aidanud tuvastada enam kui 37 900 ohvrit kogu maailmas. Selline koostöövõrgustik, mis hõlmab üle 68 riigi, on efektiivne viis vahetada teavet ja jagada andmeid, aidates tuvastada ohvreid ja kurjategijaid globaalselt (Interpol, i.a).

Digitaalselt loodud laste seksuaalse väärkohtlemise materjalid viitavad piltidele või videotele, mis kujutavad lapsi seksuaalsetes tegevustes (Greijer ja Doek, 2016). Erinevalt traditsioonilistest materjalidest, mis kujutavad reaalse laste väärkohtlemist, on digitaalsed materjalid täielikult kunstlikult loodud arvutigraafika või muude digitaalsete vahendite abil. See tähendab, et kuigi need kujutavad lapsi seksuaalses kontekstis, ei ole ühegi reaalse lapsega füüsiliselt kontakti võetud ega teda väärkoheldud (Greijer ja Doek, 2016).

Internet Watch Foundation'i (2023) aruande kohaselt tuvastati kokku 20 254 tehisintellekti loodud pilti, mis postitati ühe kuu jooksul ühte tumeveebi foorumisse. Neil piltidel olid kõige tõenäolisemalt 7-13-aastased lapsed ning 99,6% neist piltidest olid naissoost lapsed (*Internet Watch Foundation*, 2023). Toimepanijad saavad vabalt ja seaduslikult internetist alla laadida vajaminevad programmid ja materjalid, mis võimaldavad neil luua digitaalseid seksuaalse väärkohtlemise pilte. Kuna nad saavad genereerida pilte arvutis ilma internetiühendusega, on neil võimalik jääda märkamatuks ja vältida avastamist (*Internet Watch Foundation*, 2023). Tehisintellekti areng on suurendanud laste riski sattuda väärkohtlemise ohvriks, kuna see tehnoloogia võimaldab luua realistlikke väärkohtlemise materjale. Nii tuntud isikud kui ka tavalised lapsed võivad saada selliste materjalide sihtmärgiks, suurendades seeläbi nende ohtu ja haavatavust. *Internet Watch Foundation* (2023) on tuvastanud mitmeid näiteid tehisintellektiga loodud piltidest, kus figureerivad avaliku elu tegelased. See pakub kurjategijatele uut võimalust laste seksuaalseks väärkohtlemiseks ning *Internet Watch Foundation* (2023) on esile toonud esimesed näited sellest, kui uuest kaubanduslikust suunast, kus tehisintellekti abil loodud materjalid muutuvad üha levinumaks ja kättesaadavamaks. See mitte ainult ei suurenda väärkohtlemise ulatust, vaid teeb ka kurjategijate avastamise keerulisemaks, kuna materjalid võivad olla täielikult digitaalsete vahenditega loodud, kaitstud ja levitatud.

Aastal 2022 oli ajalooline tipp, kui registreeriti rohkem kui 32 miljonit teadet laste väärkohtlemisest internetis (Negreiro, 2020). Märkimisväärne oli *grooming* uga seotud juhtumite

arvu kasv, moodustades nendest juhtumitest 82% (Negreiro, 2020). See kõrge protsentuaalne tõus näitab selgelt, et *online-grooming* on muutunud üha kiiremini kasvavaks mureks, nõudes tõhusamaid meetmeid ja teadlikkuse suurendamist selle nähtuse vastu võitlemiseks.

Interpol ja teised õiguskaitseorganid kasutavad piltide räsimist ja muid tehnoloogiaid, et tuvastada ja blokeerida laste seksuaalse väärkohtlemise materjalid. Piltide räsimisel luuakse unikaalne räsiväärtus, mis toimib nagu digitaalne sõrmejalg (Westlake ja Guerra, 2023). Räsimismeetod hõlmab eelnevalt identifitseeritud piltide sobitamist nende unikaalsete räsiväärtustega (Ngo jt, 2024). Laste seksuaalse väärkohtlemise materjalide vastu võitlemiseks kasutatakse mitut tüüpi räsifunktsioone. Iga pilt ja selle räsiväärtus salvestatakse andmebaasi, mis võimaldab kiiret tuvastamist ja blokeerimist, kui sama sisu ilmub uuesti internetis (Ngo jt, 2024). Pildiräsi on tõhus vahend, mida kasutatakse laialdaselt laste seksuaalse ärakasutamise materjali vastu võitlemisel (Lee jt, 2020).

Otseülekanded laste seksuaalsest väärkohtlemisest (*Livestreaming child sexual abuse*) on uuem ja kiirelt kasvav probleem, järsk populaarsus sai alguse COVID-19 kriisi ajal, mil piirangud takistasid õigusrikkujatel lapsi füüsiliselt väärkohelda (Europol, 2020). Kui muud võimalused laste seksuaalseks väärkohtlemiseks vähenesid, hakkasid kurjategijad kasutama alternatiivina otseülekandeid. Videovestluse rakendused, millel on sisseehitatud maksesüsteemid, võimaldavad neil seda teha reaalsajas. See muudab õiguskaitseorganite töö keerulisemaks, kuna otseülekandeid tavaliselt ei salvestata, jättes vähe tõendeid, välja arvatud mõned juhuslikud vestlused, mis võivad olla salvestatud (Europol, 2020).

COVID-19 pandeemia on süvendanud laste seksuaalse väärkohtlemise probleemi, eriti otseülekannete kaudu. Filipiinid on üheks peamiseks riigiks, kus toimub laste väärkohtlemine. COVID-19 kriisi ajal suurenesid Filipiinidel internetipõhiste juhtumite hulk, kuna piirangud raskendasid juba niigi vaeste perede sissetuleku teenimist ning lastel polnud võimalust käia koolis (International Justice Mission, 2020). See pole ainult suureks probleemiks Kagu-Aasias. Näiteks Rumeenias toimunud suure operatsiooni käigus tuvastati märkimisväärne hulk otseülekande juhtumeid, mis näitab, et neid juhtumeid on ka märkimisväärselt Euroopa Liidus (Europol, 2020). Seega on selge, et COVID-19 kriisi ajal kasvas otseülekannete kaudu toimuv laste seksuaalne

väärkohtlemine nii Kagu-Aasias kui ka Euroopas, luues kurjategijatele uusi võimalusi ja esitades õiguskaitseorganitele uusi väljakutseid.

1.3 Ohvri profiil

Laste seksuaalse väärkohtlemise materjalide ohvrid on peamiselt tüdrukud ning vanuses 9-12 (INTERPOL ja ECPAT, 2018). Selles vanuses muutuvad lapsed järjest iseseisvamaks. Neil on isiklik nutitelefoni või muudele nutiseadmetele ligipääs ilma vanemliku järelevalveta. Kuid sageli puudub lastel teadlikkus eraelu puutumatuses ja turvalisusest digitaalses keskkonnas (Arumugham ja Shekhar, 2022). Hoitakse oma sotsiaalmeedia profiilid laiemale avalikkusele avatuna, avaldavad oma asukohti ja isiklike kontaktandmeid ning postitavad fotosid endast. Lisaks on levinud tendents kõigi sõbrakutsete vastuvõtmiseks ja laps ei pruugi olla teadlik võõrastega suhtlemise riskidest või ei tunneta neid piisavalt tõsisena (Arumugham ja Shekhar, 2022). Linnapiirkondades elavad lapsed on tutvumissaitidel suuremas ohus langeda väärkohtlemise ohvriks, eriti seoses privaatsete piltide lekkimisega (Arumugham ja Shekhar, 2022). Kui lapsed jagavad tutvumissaitidel oma fotosid või videoid, arvates, et need jäävad privaatseks, võivad need materjalid kergesti sattuda valedesse kättesse ja levida internetis ilma nende nõusolekuta.

Laste seksuaalse väärkohtlemise ohvriks langemist on seostatud mitmesuguste psühholoogiliste, sotsiaalsete ja käitumuslike probleemidega. Suureks mõjutajaks on ka perekondlikud suhted. Alaealised, kellel on konflikte oma vanematega või perel on madalam majanduslik seis, kipuvad rahalise kasu saamise huvides internetis seksuaalset laadi tegevusi sooritama (Arumugham ja Shekhar, 2022). Alaealised, kes elavad üksikvanematega või on lapsendatud, on suuremas ohus kogeda väärkohtlemist internetis (Quayle, Jonsson ja Lööf, 2012).

Lisaks sellele perekondlikule puudusele, kui lapsed kogesid mingit traumaatilist sündmust näiteks füüsilist või seksuaalset väärkohtlemist, leiavad nad tõenäoliselt, et veebis seksuaalne käitumine on lohutav ja ei näe seda kahjuliku tegevusena (Quayle, Jonsson ja Lööf, 2012).

Alaealised, kellel esinesid depressioonile iseloomulikud tunnused ja sümptomid (nt meeleolu langus, huvi kaotus, energia puudumine), teatasid rohkem soovimatutest seksuaalküsimustest,

tahtest teha midagi seksuaalset veebikaamera ees ning muudest ebameeldivatest internetipõhistest seksuaalkogemustest kui need, kellel selliseid sümptomeid ei esinenud (Soo ja Bodanovskaya, 2011). Samuti on depressioonis tüdrukud tõenäolisemalt valmis vastama seksuaalküsimustele ja rahuldama seksuaalseid soov (Soo ja Bodanovskaya, 2011).

1.4 Toimepanija profiil

Laste seksuaalse väärkohtlemise materjalide toimepanija tüpoloogias aru saamine aitab mõista selle kuriteo mustrit. Antud tüpoloogiad on järjestatud kuritegudest, mis ei hõlma otseselt last, liikudes edasi kuritegudeni, kus on otsene kontakt lastega ning ulatudes veebis toimuvast ahvatlemisest kuni füüsilise väärkohtlemiseni.

Tony Krone (2004) on välja toonud üheksa tüpoloogiat. Brauser on see, kes puutub juhuslikult kokku lapspornoga (näiteks rämpsposti kaudu), kuid süütegu ei loeta toime panduks enne, kui ei ole võimalik tõendada, et isik teadlikult selle materjali enda käsutusse jättis (Krone, 2004). Seda võib tõendada näiteks saidi korduvkülastuse abil, isegi kui ülestunnistust pole (Krone, 2004). Küsimus, kas inimene on tüpologia poolest juhuslik brauser või mitte, on faktipõhine. Kui inimesel on oma peas fantaasia lapsega seotud seksuaalsest tegevusest, ei tähenda see automaatselt, et ta on seadust rikkunud (Krone, 2004). Sellised fantaasiad ei ole iseenesest õigusrikkumine. Kuritegu tekib alles siis, kui need fantaasiad viiakse ellu, näiteks lapsega kontakti otsimise või lapse seksuaalse ärakasutamise kaudu (Krone, 2004). Samuti kui see fantaasia kujutatakse teksti või digitaalses formaadis arvutis, läheb see seksuaalse väärkohtlemise alla (Krone, 2004). *Trawler* (otsija) on jätnud ennast turvamata ja nende võrgustik on minimaalne (Krone, 2004). *Trawler*'it motiveerib seksuaalne mitmekesisus, uudishimu või veendumus, et neil on õigus pääseda ligi kõigile materjalidele. Krone (2004) toob välja, et nende jaoks on lapsporno vaid üks osa laiemast valikust, samas kui seksuaalselt uudishimulik kasutaja võib eksperimenteerida lastega seotud materjalidega, ei pruugi ta last füüsiliselt väärkohelda.

Mitteturvaline kolleksionäär hangib laste seksuaalse väärkohtlemise materjale avalikult kättesaadavatest allikatest, ilma turvabarjääre seadmata (Krone, 2004). Nad ei kasuta paroole ega krüpteerimist. Turvaline kolleksionäär seadistab turvabarjääre, sealhulgas krüpteerimist, et kaitsta pornograafia kogu (Krone, 2004). Mõned salajased veebivõrgustikud ja ebaseaduslikud foorumid,

kus jagatakse laste seksuaalse väärkohtlemise materjale, nõuavad uutelt liikmetelt tõestuseks selliste piltide või videote esitamist (Krone, 2004).

Online groomer on isik, kes algatab internetis kontakti lapsega, eesmärgiga luua seksuaalsuhe, soovides küberseksi või füüsilist seksi (Krone, 2004). Nad võivad kasutada laste seksuaalse väärkohtlemise materjale ka lapsele näitamiseks, et vähendada takistusi seksuaalse tegevuse eelkäijana (Krone, 2004). Füüsilised kuritarvitajad osalevad aktiivselt laste väärkohtlemises ja kasutavad seksuaalse väärkohtlemise materjale oma seksuaalse iha rahuldamiseks (Krone, 2004). Nende tegevus on seotud nende materjalide valmistamise või omamise süüdistustega. Laste seksuaalse väärkohtlemise materjalide tootja osaleb laste kehalises väärkohtlemises, tootes materjali, mida nad levitavad teistele kasutajatele (Krone, 2004). Levitaja võib olla huvitatud ka muust pornograafiast, mitte ainult laste seksuaalsest väärkohtlemisest (Krone, 2004).

Enamik internetis laste väärkohtlemise õigusrikkujatest on 21–56 aastased ning enamasti on tegemist meestega, kes suhtlevad peamiselt 11–15-aastaste tüdrukutega (Arumugham ja Shekhar, 2022). Toimepanijad, kes kasutavad interneti laste väärkohtlemiseks, on tavaliselt nooremad, töötud ning suurema tõenäosusega laskuvad nad ka romantilistesse suhetesse oma ohvritega (Arumugham ja Shekhar, 2022). Neil on sageli kõrgharidus, kõrgem sotsiaalmajanduslik staatus, seksuaalsed hälbed (Arumugham ja Shekhar, 2022). Lisaks on neil sageli negatiivsed vaimse tervise seisundid, näiteks üksindus, depressioon, stress, raskused sotsiaalsetes olukordades ning probleemid lähisuhetes (Arumugham ja Shekhar, 2022).

1.5 Laste seksuaalse väärkohtlemise materjalid Eestis

Eesti karistusseadustikus sätestatud § 178 (lapsporno valmistamine ja selle võimaldamine) käsitleb lapsporno loomise ja levitamise kuritegusid. Antud paragrahvis on keelatud alla 18-aastaste isikute kujutamine pornograafilistes situatsioonides ning alla 14-aastaste isikute kujutamine nii pornograafilistes kui ka erootilistes situatsioonides. On oluline märkida, et seadus ei pea väärkohtlevaks sellist materjali, mida luuakse vabatahtlikult. See tähendab, et juhul kui materjali loomine ja kasutamine toimub osapoolte nõusolekul ning ilma sunnita, ei käsitleta seda seaduse rikkumisena ega väärkohtleva materjalina. (Karistusseadustik, 2023). Aastal 2022 muutus seksuaalse enesemääramise eapiir, mis tõsteti 16 aastaseks, millega kaasnevalt muutus ka

karistusseadustik (Karistusseadustiku, perekonnaseaduse ja tsiviilkohtumenetluse seadustiku muutmise seadus, 2022). Muutusest tulenevalt on õige kuueteistaastaste isikute kaasamine neljateistaastaste asemel. Keelatud tegevuste hulka kuuluvad nende situatsioonide kujutamine, kirjeldamine, teoste loomine, omandamine, hoidmine, üleandmine, näitamine või muul viisil kättesaadavaks tegemine (Karistusseadustik, 2023). Selle kuriteo eest võib karistusena määrata rahatrahvi või kuni kolmeaastase vangistuse (Karistusseadustik, 2023).

Uusima Kuritegevus Eestis 2023 statistika alusel toimus 305 mittekontaktset lapsealise vastu suunatud seksuaalkuritegu, mis hõlmasid pornograafiat ja seksuaalset ahistamist. Aastal 2022 registreeriti 250 mittekontaktset lapsealise vastu suunatud seksuaalkuritegu (Uisk, 2023). Nendest 88% pandi toime internetikeskkonnas või infotehnoloogia vahendeid kasutades (Uisk, 2023). 2021 kuni 2023 aastani on registreeritud kõige rohkem seksuaalkuritegudest KarS § 178 (lapsporno valmistamine ja selle võimaldamine) alusel (Justiitsministeerium, 2022). Mõjutavateks faktoriteks võib lugeda tehnoloogia arengut, mis on võimaldanud tuvastada tumeveebi tegevusi ning ka ühiskonna teadlikkuse kasv laste seksuaalse väärkohtlemise osas, mis võib suurendada ka seksuaalkuritegudest teatamist ja nende registreerimist.

Justiitsminister Hanno Pevkur (Justiitsministeerium, 2013) tutvustas riigikogule karistusseadustiku muutmise eelnõud, mille eesmärk oli tõhusamalt võidelda laste vastu suunatud seksuaalkuritegude ja laste seksuaalse väärkohtlemise materjalide leviku vastu. Eelnõu lisab uue kuriteokoosseisuna lapspornole teadliku juurdepääsu taotlemise, karmistab karistusi laste vastu suunatud seksuaalkuritegude eest, laiendab perekondliku sõltuvuse mõistet ning nõuab lastega töötavatelt isikutelt seksuaalkuritegude eelnevat kontrolli (Justiitsministeerium, 2013). Muudatused vastavad Euroopa direktiivile laste seksuaalse väärkohtlemise ja lasteporno vastase võitluse kohta (Justiitsministeerium, 2013).

2015. aasta Laste ja noorte seksuaalse väärkohtlemise uuringust tuli välja, et kõige sagedasem kokkupuude seksuaalse internetipõhise väärkohtlemisega esineb vene keelt eelistavatel 18-19-aastastel tüdrukutel, kellel on keskmiselt kokkupuude väärkohtlemisega viis korda suurem (Tamm jt, 2016). Statistiline keskmise näitab, et Eesti noored tüdrukud kannatavad internetipõhise väärkohtlemise all rohkem kui poisid, keskmiselt ühe kokkupuute korraga rohkem (Tamm jt, 2016). Poisid on üldiselt need, kes alustavad internetis väärkohtlemist (Tamm jt, 2016). Vene keelt

rääkivate noorte seas on väärkohtlemise algatamise sagedus poiste ja tüdrukute vahel sarnane, erinevalt eesti keelt kõnelevatest noortest, kus soolised erinevused on suuremad (Tamm jt, 2016). Ilmnes, et tüdrukutelt on peamiselt palutud paljastavaid pilte vastu nende tahtmist, kuid poistele on saadetud paljastavaid pilte või videoid vastu nende tahtmist (Tamm jt, 2016). Kokkuvõttes, enamik Eesti noortest ei ole veebipõhiselt seksuaalset väärkohtlemist kogenud ega ole olnud ka ise seksuaalse suhtluse algatajateks. Siiski on oluline märkida, et ligikaudu 20% noortest on enda sõnul kogenud ühel või teisel moel seksuaalset väärkohtlemist internetis (Tamm jt, 2016).

2020. aasta viidi samuti läbi Laste ja noorte seksuaalse väärkohtlemise uuring, kus valim oli kordades väiksem kui varasematel aastatel ning lisaks oli valmis ka täisealisi. Sellest uuringust tuleb välja, et vähemalt ühel korral oli vähemalt ühte seksuaalse väärkohtlemise liiki internetis viimase 12 kuu jooksul kogenud 45% 16–26-aastastest noortest. Pea igal neljandal noorel küsiti interneti vahendusel vastu tahtmist paljastavaid pilte (Hillep ja Pärnamets, 2020). Veidi enam kui viiendik noortest on kogenud, et keegi internetis küsis neilt vastu tahtmist nende intiimsete kehaosade või seksuaalkogemuste kohta ning avaldas ebameeldivat soovi seksuaalsel eesmärgil kohtuda (Hillep ja Pärnamets, 2020). Veebikaamera vahendusel näitas 16% noortest vastu nende tahtmist enda alasti keha või suguelundeid ning 15% paluti samal viisil näidata end alasti või teha midagi muud seksuaalset (Hillep ja Pärnamets, 2020).

Seksuaalvägivalla kuritegude teatamine on Eestis suurenenud viimaste aastate jooksul, kuid paljud ohvrid ei teata juhtunust ega otsi abi. Ohvrite julgustamine teatama võib olla keeruline, kuid see on oluline samm, et pakkuda neile vajalikku abi ja ära hoida uusi kuritegusid.

1.6 Probleemiseade

Laste seksuaalse väärkohtlemise materjalide tootmine ja levitamine on tõsine kuritegu, mis ohustab laste turvalisust ja väarikust, põhjustades pikaajalisi psühholoogilisi ja sotsiaalseid kahjusid. Kuigi termin “lasteporno” on laialdaselt kasutusel, rõhutavad eksperdid, et selle asemel tuleks kasutada mõistet “laste seksuaalse väärkohtlemise materjalid“, et selgelt näidata, et tegemist on laste väärkohtlemisega, mitte täiskasvanutevahelise konsensusliku tegevusega. Eestis on see probleem eriti terav, kuna lastevastaste seksuaalkuritegude arv on viimastel aastatel suurenenud, eriti interneti ja tumeveebi vahendusel toimuva kuritegevuse kontekstis.

Eestis on lapsporno valmistamise ja selle võimaldamise kuritegude osas läbi viidud mitmeid kvantitatiivseid uuringuid, sealhulgas Kuritegevus Eestis sarja raames, mis annavad ülevaate kuritegevuse statistikast Eestis. Uusimad andmed näitavad, et lapsporno valmistamise ja selle võimaldamise kuritegude arv on järjest kasvamas. Näiteks Kuritegevus Eestis 2023 statistika kohaselt registreeriti 305 mittekontaktset lapseealise vastu suunatud seksuaalkuritegu, hõlmates pornograafiat ja seksuaalset ahistamist. Seda on märgatavalt rohkem kui eelnevatel aastatel; aastal 2022 oli vastav number 250 (Uisk, 2023).

Aasta aastalt on teada toimepandud kuritegude arv, aga niivõrd ei ole sellega seonduvalt uuritud laste väärkohtlemise materjalide sotsiaalset konteksti ja kuriteo toimepanemise viise. Sedavõrd kui on ajas suurenenud numbriline väärtus on laienenud väärkohtlemise toimepaneku viisid. Sotsiaalmeedia ja digitehnoloogia areng on avanud uusi võimalusi seksuaalkuritegude toimepanekuks. Internetiplatvormid, nagu näiteks sotsiaalmeedia saidid ja suhtlusäpid, võimaldavad kurjategijatel anonüümselt ja suhteliselt hõlpsasti ühendust võtta potentsiaalsete ohvritega ning manipuleerida nende usaldusega. Lisaks võimaldavad digitaalsed platvormid kiiret ja lihtsat failide jagamist ning privaatsete vestluste pidamist, muutes laste seksuaalse väärkohtlemise materjalide kuriteod varasemast veelgi juurdepääsetavamaks ja laialdasemaks.

Käesoleva uurimistöö eesmärk on analüüsida laste seksuaalse väärkohtlemise materjalidega seotud süütegude mustreid Eestis. Eesmärgi saavutamiseks püstitatakse järgmised uurimisküsimused:

1. Milline on laste seksuaalse väärkohtlemise materjalide sotsiaalne kontekst?
2. Milline on laste seksuaalse väärkohtlemise materjalide kuriteo toimepanemise viis?

2. METOODIKA

Käesoleva bakalaureusetöö läbiviimiseks kasutasin kvalitatiivset uurimisviisi. Kvalitatiivset uurimisviisi rakendatakse isiklike ja sotsiaalsete kogemuste uurimiseks ning nende kirjeldamiseks ning tõlgendamiseks (Laherand, 2010). Kvalitatiivse uuringu eesmärk ei ole varasema hüpoteesi kinnitamine, vaid teema mõistmine, mis on seotud konkreetse valimiga (Laherand, 2010). Oma töös analüüsin valitud toimikute põhjal, kuidas Eestis toimub laste seksuaalse väärkohtlemise materjalide tootmine, levitamine või omamine.

2.1 Valim

Juhtumid, mida uurisin valisin Tartu Maakohtu ja Harju Maakohtu kinnistest kohtutoimikutest, antud kahes linnas oli mul võimalus toimikutega tutvumas käia. Valikut tehes lähtusin sellest, et juhtumid oleksid minu tööle sobiva koosseisuga ehk siis Karistusseadustiku (KarS) § 178 (lapsporno valmistamine ja selle võimaldamine), alates aastast 2021 ning kohal kasutamiseks kättesaadavad Tartu Maakohtu ja Harju Maakohtu kohtumajades. Kokku valisin eelmainitud kriteeriumite järgi analüüsimiseks seitse toimikut, millest kolm asusid Tartus ja neli Tallinnas. Toimikud valisin juhuvalminina. Ühele Tartu Maakohtu toimikule ei antud ligipääsu.

Kaks lahendit olid aastast 2021, kolm pärinesid aastast 2022 ja kaks aastast 2023. Toimikud olid enamasti mahukad ja koosnesid üldjuhul kahest või kolmest köitest. Tavapärase praktika kohaselt on ühes köites 250 lehekülge. Uuritavad kohtutoimikud koosnesid erinevatest tõenditest, sh sotsiaalmeedia vestluste väljavõtetest, fotodest, ohvrite ja toimepanijate ülekuulamise protokollidest, läbiotsimiste protokollidest, ekspertiisidest ning spetsialistide arvamustest, infost toimepanija varasema karistatuse kohta ja muudest dokumenditest.

Järgnevalt on esitatud tabelis uurimistöös kasutatud juhtumite kuriteo koosseis, toimepanija sugu ja vanus, ohvriks sattunute arv ning ohvrite vanus ja sugu. Kohad, mis on tabelis märgitud kriipsuga, tähistavad neid olukordi, kus toimepanija on materjalid veebist alla laadinud ning puudub otsene ohver. Ühes toimikus võib korraga olla mitu kuriteo koosseis kuna nad on omavahel seotud.

Tabel 1. Analüüsitavate juhtumite kuriteo koosseis, toimepanija ja ohvrite kirjeldus

Kuriteo koosseis	Toimepanija sugu	Toimepanija vanus	Ohvrite arv	Ohvri(te) vanus	Ohvri(te) sugu
KarS § 178 lg 1	Mees	20	-	-	-
KarS § 141 lg 2 p 1, 6, 7, KarS § 141 lg 2 p 1, 6, 7, KarS § 178 lg 11, KarS § 184 lg 1, KarS § 185 lg 2 p 2, KarS § 186 lg 1 ja KarS § 187 lg 2	Mees	44	4	5,8,16,17	Tüdrukud
KarS § 179 lg 1 ¹ , KarS § 175 ¹ lg 2, KarS § 178 lg 1 ¹	Mees	26	6	8,9, 12,14, 16	Tüdrukud
KarS § 145 lg 1, § 179 lg 1, § 178 lg 1	Mees	42	1	14	Tüdruk
KarS § 178 lg 1	Mees	30	-	-	-
KarS § 175 lg 1, 178 lg 1, 179 lg 1	Mees	45	6	11-15	Poisid ja tüdruk
§ 178 lg 1	Mees	42	-	-	-

Märkus: § 141 vägistamine; § 145¹ Alaealiselt seksi ostmine; § 175 Inimkaubandus alaealise suhtes; § 178 lapsporno valmistamine ja selle võimaldamine; § 179 lapsealise seksuaalne ahvatlemine; § 185. Narkootilise ja psühhotropse aine edasiandmine nooremale kui kaheksateistaastasele isikule; § 186. Narkootilise ja psühhotropse aine ebaseaduslikule tarvitamisele kallutamine; § 187. Alaealise kallutamine narkootilise ja psühhotropse aine ja muu uimastava toimega aine ebaseaduslikule tarvitamisele.

Kõik valimisse sattunud juhtumite toimepanijad olid meessoost ja vanuses 20-45 aastat. Ohvriteks olid tüdrukud ja poisid vanuses 5-17. Üle poolte juhtudel hõlmasid juhtumid endas lisaks laste seksuaalse väärkohtlemise materjalidega seotud kuritegudele ka teisi seksuaalkuritegusid nagu näiteks vägistamine ja seksuaalne ahvatlemine, mis olid suunatud alaealiste vastu.

2.2 Uurimuse käik

Andmete kogumise esimeseks sammuks oli loa taotlemine Tartu Maakohtust ja Harju Maakohtust. Ligipääsu toimikutele sain kahe nädala jooksul ning esimest korda käisin Harju Maakohtus toimikutega tutvumas oktoobris 2023. Toimikutega tutvumine toimus kohtusaalis. Tartu Maakohtus käisin toimikutega tutvumas novembris 2023. Andmeid panin enda jaoks kirja vastavasse tabelisse, mille koostas enne toimikutega tutvumist. Tabel tegi olulise informatsiooni leidmise ning orienteerumise kohtutoimikutes lihtsamaks

Andmete kogumisel sisestasin tabelisse info:

- Kriminaalasja number
- Toimepanija vanus ja sugu
- Ohvri vanus ja sugu
- Juhtumi üldinfo
- Sotsiaalne kontekst (toimepanemise aeg ja koht, toimepanija ja ohvri omavahelised suhted ja ohvri taust)
- *Modus operandi* (kuriteole eelnenud sündmused, värbamine ja ärakasutamine ehk toime pandud kuriteod)

Iga juhtumi puhul täitsin eraldi tabeli, et tagada informatsiooni korrektne ja selge struktureeritus. Keskendusin toimikust enim sotsiaalsele kontekstile ehk toimepanija ja ohvri vahelistele vestlustele. Selle läbi oli näha, milliseid lähenemisevõtteid toimepanija alaealise suhtes kasutab. Toimepanijad, kellel kuriteos oli kindel ohver, ei ajanud üldjuhul oma süüd tagasi, küll proovisid pisendada enda kuritegu. Juhtumid, kus kuriteo on tuvastanud pildiprogramm, ajas toimepanija kuritegu tagasi väites, et need on juhuslikult nende arvutisse sattunud. Andmeid kogudes ei märkinud ma üles mitte kellegi mainitute isikuandmeid või muud informatsiooni, mille kaudu oleks võimalik asjaosalisi tuvastada või kindla juhtumiga kokku viia.

2.3 Andmete analüüs

Kogutud andmete analüüsimisel kasutasin kvalitatiivset sisuanalüüsi, sügavuti mõista uuritavat nähtust, avades keerukaid dünaamikaid ja pakkudes mitmekülgeid arusaamu ning tõlgendusi (Kalmus jt, 2015). Teemad, mille kohta analüüsi koostasid olid sotsiaalne kontekst ja *modus operandi*, et mõista alaealiste seksuaalse väärkohtlemise materjalide musterit Eestis. Oluline aspekt analüüsis oli, kas kuritegusid pandi toime kontaktset või mittekontaktset.

Toimepanijate ja ohvrite omavahelistel suhetel, kas olid tuttavad ning pöörasin tähelepanu sellele, millistel juhtumitel olid toimepanijate ja ohvrite omavahelised suhted head või halvad, kas ja kuidas toimus manipuleerimine või tasu pakkumine. Ohvrite tausta uurides oli oluline fookus sellel, millisest perekonnast ja sotsiaalsest keskkonnast nad pärit olid. Andmete kogumisel keskendusin ohvrite vanusele ja soole.

Kuriteo toimepanemise viis hõlmas kuriteole eelnenud sündmusi, kaasamist (millistes keskkondades ja kuidas ohvreid leiti) ja ärakasutamist (millised kuriteod toime pandi ja kuidas ohvritega manipuleeriti). Kuriteole eelnenud sündmustes analüüsin, milline oli ohvrile lähenemine, ühenduse võtmise keskkond, toimepanija suhtlusmaneer ning kuidas jõuti materjali omamiseni. Vaatasin, milline oli suhtlusperioodi kestus enne kuritegu ja milliseid võtteid kasutas toimepanija ohvri usalduse võitmiseks. Kuna töös on juhtumeid, kus puudub otsene ohver, siis nende juhtumite puhul keskendusin sellele, kuidas materjali endale omistati. Millistel viisidel sobimatut materjali peideti ning milliste keskkondade läbi selleni jõuti.

Käesoleva uuringu piiranguks on kindlasti asjaolu, et üldjuhul polnud juhtumite sisus selgesõnaliselt välja toodud ohvrite perekondliku tausta, mis muudab raskeks analüüsida ohvriks langemise poolt. Samuti ei olnud välja toodud ohvrite vaimse tervise olukorda, v.a ühes juhtumis, mistõttu võivad uuringu tulemused tegelikkusest erineda.

2.4 Eetilised dilemmad

Alaealisi ohvreid puudutavate juhtumite ning kuritegude puhul on oluline tagada isikuandmete konfidentsiaalsus ja asjaosaliste privaatsus. Uurimistöö raames kogutud andmetele oli juurdepääs ainult minul ning mitte ühelgi juhul ei kirjutanud ma üles ei ohvrite ega toimepanijate isiklike andmeid või muud, mille järgi oleks võimalik juhtumeid kindlate inimestega seostada. Lisaks ei arutanud ma kogutud andmete sisu inimestega, kes ei olnud uurimistöö valmimisega seotud. Andmete kogumisel pidasin oluliseks jääda üldiseks, et informatsioon ei viitaks ühelegi asjaosalisele. Andmeid analüüsin teemade kaupa ning pole seostatud kohtutoimikute ega kohtulahendite numbritega.

Terve uurimistöö protsessi käigus oli ligipääs töös kasutatavale informatsioonile ainult minul ning kõikide asjaosaliste isikuandmed ja privaatsus on kaitstud. Kinnitan, et kohtutoimikuid käsitleti hoolikalt, vastavalt kõikidele nõuetele ja käesolevas uurimistöös on andmete esitamisel arvestatud ohvrite ja nende lähedaste isikuandmete ning privaatsuse kaitsmine ja taasohvrustamise vältimise olulisusega. Kõik töös esitatud tsitaadid on ümbertöödeldud ning esitatud viisil, et nende autorit ei oleks võimalik tuvastada

2.5 Refleksioon

Kohtutoimikute lugemine ning üldse töö nendega oli minu jaoks uudne kogemus. Uurimistöö juhendajaga olime varasemalt rääkinud, et see võib olla emotsionaalselt raske ning proovisin olla selleks valmis. Andmete kogumise protsessi edenedes mõistsin üha selgemalt, kui raske võib olla kokkupuude selliste delikaatsete materjalidega. Toimikutes sisalduv informatsioon oli väga üksikasjalik.

Kuna toimikud oli mahukad ning puudutasid lapsi, oli selle info kogumine üpris ebamugav. Kiiresti sai selgeks, kui oluline roll on sotsiaalmeedial ning kui teadlikult toimepanijad tegutsevad. Sotsiaalmeedia paindlikkus võimaldab kurjategijatel suhelda samaaegselt paljude ohvritega, kes võivad olla sellest ohust teadmatutes ja seetõttu eriti haavatavad. Kuna suur osa laste seksuaalse väärkohtlemise materjalides ringleb tumeveebis ja muudes krüpteeritud foorumites, on avastamata

juhtumite arv kindlasti suurem kui oskame arvata. See kõik tekitab kergelt frustratsiooni ja soovi, et sellised kuriteod üldse ei eksisteeriks.

Juhtumites tulid välja nii pikemalt kestnud kuriteod kui ka ajaliselt lühemad kuritegelikud episoodid. Lihtsam oli lugeda neid toimikuid, kus otsene ohver puudus ning keelatud materjal oli alla laetud, kuid see ei vähendanud lugemisel tekkivaid emotsionaalseid pingeid ega moraalselt vastumeelsust.

Oma kogemuse põhjal julgustan uurima seksuaalkuritegusid, et tõsta ühiskondlikku teadlikkust. Kindlasti peab valmistuma emotsionaalselt ja psühholoogiliselt keerukateks väljakutseteks, mis kaasnevad selliste delikaatsete materjalidega töötamisega. Vajadusel kindlasti rääkida enda tunnetest ja mõtetest, mis selle protsessi käigus tekivad.

3. TULEMUSED

3.1 Sotsiaalne kontekst

3.1.1 Kuriteo toimepanemise aeg ja koht

Valdav osa töös analüüsitud juhtumitest hõlmas kontaktseid kuritegusid nagu puudutamine ja käperdamine, raskematel juhtudel seksuaalne ahistamine, vägistamine ja sundimine seksuaalsetele tegevustele. Kontaktsed kuriteod pandi toime mitteavalikes kohtades nagu toimepanija kodu, garaaž või auto. Privaatsust pakkuvad paigad võimaldasid toimepanijatel olukorda kontrollida ning seeläbi ka vahelejäämise riski minimeerida. Kuritegude toimepanemise ajad olid hoolikalt valitud, tihti kattudes laste koolipäeva lõpuga või perioodidega, mil vanemad olid kodust eemal.

Juhtudel, kus kogu tegevus toimus sotsiaalmeedia platvormidel (nagu nt Messengeris) toimus suhtlus peale koolipäeva. Videovestlused toimusid valdavalt hilisõhtustel aegadel. Siiski esines olukordi, mil suhtlus toimus ka päevasel ajal, kuid nende juhtumite puhul olid ohvrid pigem vanemad kui nooremad.

Kuritegude puhul, mis pandi toime tumeveebi või Discordi vahendusel, polnud toimepanemise aeg ega koht kindlalt määratletud. Keelatud materjale hoiustati nt välistel kõvaketastel, isiklikes arvutites või telefonides.

3.1.2 Toimepanija ja ohvri omavahelised suhted

Reeglina oli toimepanija ohvri jaoks tuttav inimene, kellega esmane kontakt tekkis läbi ühiste tuttavate. Tutvustajaks oli lähedane isik ning esmane kontakt oli peol või sõpruskonna koosviibimisel. Peo olukordades tarbiti ka alkoholi. Toimepanija oli ohvri sõbra onu, ema uus kaaslane või vana tuttav. Kahel korral sai suhtlus alguse sotsiaalmeedias, täpsemalt, kas Tinderist või Messengerist. Nende kahe juhtumi puhul oli toimepanija ohvri jaoks võõras.

Toimepanija ja ohvri vahelised suhted olid positiivsed kuni kuriteoni. Rääkisid omavahel elulistest asjadest ja toimepanija huvi laste tavalistest igapäevastest tegemistest, millest nad rääkida soovisid. Ühe juhtumi puhul veetsid ohvrid toimepanijaga koos pidevalt aega. Ohvrid külastasid toimepanijat ise. Nad rääkisid igapäevastest asjadest ning veetsid lõbusalt aega koos, neil oli usalduslik suhe.

Vestlused ohvri ja toimepanija vahel olid sageli loomult seksuaalsed, kuid ohvrit see ei häirinud ega polnud nende poolt vastuseisu. Ühes juhtumis võis märgata, et ohver võttis aktiivse rolli suhtluses. Lisaks seksuaalse alatooniga vestlustele jagasid toimepanijad oma isiklikke kogemusi ning andsid nõuandeid lastele seksuaalvahekorda puudutavatel teemadel.

3.1.3 Ohvrite taust

Juhtumites, mida antud töös analüüsisin olid ohvriteks nii poisid kui tüdrukud vanuses 5-17. Kõik ohvrid olid eesti rahvusest ning põhikoolide õpilased välja arvatud ühel juhul, kus kannatanuks oli 5-aastane.

Ohvrite vanematel ei olnud üldjuhul ülevaadet sellest, kus ja kellega lapsed aega veedavad ning kellega internetis suhtlevad. Enamasti kasvasid last kaks vanemat. Kahel juhul kasvas vanem üksi ning ühel juhul oli ohver lapsendatud paariaastaselt. Lapsed, kellel olid vanematega usalduslikud suhted rääkisid ise vanematele, kui keegi nendega sotsiaalmeedias ühendust võttis või seksuaalse sisuga sõnumeid või pilte saatis. Ohvrite elukohad paiknesid peamiselt linnas või selle läheduses. Ühel juhul elas ohver asenduskodus.

Toimikutest joonistus välja, et vanemate ohvrite, kes olid 15-17 aastased, õppeedukus oli madalam kui nooremate ohvrite oma. Vanematel ohvritel oli koolist põhjuseta puudumisi rohkem ning hinded keskpärased. Enamasti puudus toimikutes teave ohvrite vaimse tervise osas, kuid ühe ohvri puhul vastav info oli siiski toodud. Nimelt, ühel ohvril oli diagnoositud kuriteole eelnevalt aktiivsus- ja tähelepanuhäire ning samuti oli tema puhul esinenud ka varasemat enesevigastamist.

3.2 Seksuaalselt väärkohtleva käitumise mustrid

3.2.1 Kuriteole eelnenud sündmused

Kontaktsete kuritegude ettevalmistus algas kontakti otsimise ja loomisega. Ohvreid valisid toimepanijad nii sotsiaalmeedia keskkonnas kui ka kohtusid läbi tutvuste. Sotsiaalmeedia kaudu saadeti sõbrakutseid ning vestlust alustas alati toimepanija. Toimepanijad algatasid suhtluse, saatmaks tervituse ja viies vestlust edasi nendega, kes vastasid. Ohvreid valiti peamiselt nende sotsiaalmeedia piltide alusel. Tinderi platvormil valis toimepanija ohvreid välimuse järgi, kes talle meeldisid. Facebooki vahendusel uuriti rohkem ohvri tausta, prooviti aru saada tema vanusest ja vaadati pilte, et näha millist elu noor elab.

Nooremate ohvrite puhul esmasest kontaktist kaks-kolm päeva hiljem hakkas toimepanija küsima pilte neist, algul mitte seksuaalseid. Kiitis nende välimust ja tarkust. Seejärel muutuvad vestlused järk-järgult seksuaalseks. Toimepanija hakkas küsima paljastavaid pilte, saatis ka ise endast alati pilte. Ühe juhtumi korral oli ohver seksuaalsete teemade suhtes vältiv, sellisel juhul üritas toimepanija jätkata igapäevaste vestlustega. Hiljem proovis toimepanija naasta soovitud teemade juurde ning küsis uuesti lapselt paljastavaid pilte.

Füüsiliselt kohtudes võis vestluse alustajaks olla ka ohver. Mõlema juhtumi puhul oli tutvustajaks sõber. Leiti ühine jututeema, kui ohvriks oli tüdruk, tegi toimepanija palju komplimente ja puudutas teda, näiteks silitas õlgu ja selga. Kui ohvriks olid poisid, esitles sõber toimepanijat kui toredat täiskasvanut, kes viib neid ringi sõitma ja ujuma. See aitas toimepanijal luua usaldusväärse ja sõbraliku suhte ohvritega, mida ta hiljem kuritarvitas.

Ohvrites üritati tekitada huvi seksuaalelu vastu rääkides oma kogemustest või näidates pornograafilise sisuga materjale. Selline lähenemine ei toiminud kõigi ohvrite puhul, sest neil lastel oli väga usalduslik suhe oma vanematega, kelle poole nad pöördusid, kui võõras hakkas neile ebasüüdsaid asju kirjutama. Samuti tundis üks ohver, et toimepanija käitumine pole õige ning pöördus abi saamiseks Lasteabi poole.

Toimepanija valetas end nooremate ohvritega samaealiseks noormeheks, et võita nende usaldus ning mõjutada endaga avameelsemalt suhtlema ja hiljem seksuaalse sisuga pilte saatma. Ta kohandas oma suhtlusstiili vastavalt igale ohvrile, kasutades slängi, mis olid sarnased ohvri omaga, eesmärgiga mõjuda usaldusväärsemalt. Kahel korral avaldas toimepanija soovi luua romantiline suhe ohvriga. Ohvrid said aga toimepanija tegelikust vanusest teada alles pärast videokõnesid või toimepanijast pilte nähes.

“Ta tundus meievanune, sellepärast vastasime”

Tinderi platvormil alguse saanud suhtlus alustati flirdi ja komplimentidega, luues sellega soodne pinnas edasiseks suhtlemiseks. Vestlused viisid kohtumiseni, kus neid meelitati tarbima alkoholi ja muid keelatud aineid. Vahel pärast seksuaalseid olukordi pakuti ohvritele ka raha.

Juhtumis, kus olid ohvriteks poisid pakkus toimepanija poistele võimalust olla enda garaažis, grillida ja sõidutas autoga neid ringi. Toimepanija näitas ohvritele pornograafilise sisuga pilte ja videoid, et tekitada poistes seksuaalelu vastu huvi. Toimepanija soovis neid toetada ja juhendada seksuaaleluga seotud küsimustes. Ta julgustas ohvreid avatult ja julgelt seksuaalsetel teemadel suhtlema, kujutades ennast kui usaldusväärset nõustajat. Toimepanija jagas enda isiklike kogemusi ning püüdis võimalikult detailselt kirjeldada, et tekitada ohvrites huvi ja mugavustunde, mis julgustaks neid avanema ja jagama omaenda kogemusi ning mõtteid. Kuriteole eelnevalt toimepanija suhtles nendega nagu sõber või suur vend, kelle juured ohvritel meeldis käia.

3.2.2 Modus operandi

Kuriteo toime panemine toimus analüüsitud juhtumites interneti vahendusel või füüsiliselt kokku saades. Näiteks Tinderi platvormil suhtlemisel, pakkus toimepanija ohvritele mitmesuguseid meelitusi ja hüvesid, nagu alkoholi, narkootikume või raha, et suurendada oma mõjuvõimu ja vähendada ohvrite vastupanuvõimet. Sellised käitumismustrid võimaldasid toimepanijal manipuleerida ohvritega, kasutades nende haavatavust ja soove ära ning suunates neid enda soovitud suunas.

Sotsiaalmeedia vahendusel toimunud kuritegudes kasutasid toimepanijad erinevaid platvorme, et mõjutada alaealisi saatma endast seksuaalse sisuga fotosid ja videoid. Kurjategijad manipuleerisid

ja võitsid ohvrite usalduse, kasutades selleks sotsiaalmeedia keskkondi. Manipuleerimiseks langetasid toimepanijad teadlikult oma vanust, eesmärgiga luua ohvrites usaldusväärset ning meelitada neid suhtlusse. Ühes juhtumis valetas toimepanija ennast 15 ja 16 aastaseks. Avaldati soovi olla nendega romantilises suhtes ning väites, et toimepanija tunneb nende suhtes kiindumust ja armastust. Lisaks püüdis toimepanija veenda ohvreid saatma endast pilte, esitledes seda kui võimalust väljendada vastastikust kiindumust, kuid tegelikkuses kasutades seda enda huvides ja ohvrite manipuleerimiseks.

Toimepanija saatis kannatanutele fotosid oma suguelunditest ja demonstreeris videovestluste käigus oma intiimpiirkondi. Selle eesmärk oli mõjutada ohvreid ja tekitada neis vastuvõtlikkust, lootuses, et ohvrid tunnevad end kohustatuna või meelitatuna samasuguseid materjale tagasi saatma. Üks ohver vastas sellele, näidates videovestluse käigus oma rindu. Teistel sarnastel juhtudel mõistsid ohvrid ebasobiva olukorra olemust, üldjuhul lõpetati lihtsalt vestlus. Kaks ohvrit otsisid abi oma vanematelt või otsisid läbi Lasteabi *chat* abi inimeselt, kellel oli pädevus ja oskus nende abistamiseks ja toetamiseks.

Kuriteod, kus poisid olid ohvriteks, toimusid varjatud kohas, kus toimepanija pakkus neile toitu, jooke ning võimalust aega veeta koos sõpradega garaažis. Algselt meelitas toimepanija poisse seksuaalselt, näidates neile erootilisi pilte ja videoid naistest ning rääkides seksuaalvahekorra väärikalt. Lõpuks jõudis olukord selleni, et toimepanija eneserahuldus poiste ees ja hiljem kutsus neid samuti osalema. Toimepanija viis poisse ka sageli ujuma, kus neid siis pildistas. Mõnikord andis toimepanija poistele väikseid summasid taskuraha ja palus sellest mitte kellelegi rääkida.

Mõnikord võisid ohvrid olla olukorra väärkohtlevast iseloomust teadlikud, kuid otsustasid ignoreerida tekkinud ebamugavustunnet või tõsidust, sest toimepanija meeldiv olek ja lubatud hüved tundusid neile atraktiivsed.

“Tekkis kohati ebamugavustunne, kuid tema muidu muhe olek meeldis meile.”

Ühel juhul alustas toimepanija vestlust koheselt seksuaalse alatooniga, huvitades ainult ohvritelt piltide saamisest või videokõne teel intiimpiirkondade näitamisest. Alguses koheselt seksuaalse alatooniga suhtlust alustanud toimepanija ei olnud edukad, sest ohver leidsid selle ootamatu ja hirmutavana ning pöördus abi saamiseks kas vanemate või Lasteabi vestlusakna poole.

Oli juhtumeid, kus illegaalne tegutsemine toimus ohvrite teadvusetus olukorras. Ohvritele oli pakutud või manustatud narkootilisi aineid koos alkoholiga ning neid pildistati kui ka filmiti ebasüüdsates olukordades. Narkootilisi aineid tarbiti nii vabatahtlikult kui ka toimepanija pani salajane nende jookidesse. Selliste juhtumite puhul ei olnud ohvrid teadvusele tulles alati teadlikud, mis nendega oli toimunud.

Toimepanija ja ohvri vahelistes vestlustes esines ka ühel juhul ähvardamist, et sundida ohvreid endale pilte saatma või siis avaldada varasemalt saadetud pildid, kui ohver polnud nõus uusi saatma. Toimepanija ähvardas endale liiga teha, kas siis veene lõikuda või võtta suures koguses erinevaid ravimeid.

“Kui sa mulle seda pilti ei saada, ma teen haiget endale, sa ju ei taha seda”

Noorima ohvri puhul oli toimepanijaks ema uus kaaslane, kes pildistas last magades. Osadel pildidel figureeris palja suguelundiga magava lapse keha juures ning osadel kandis pidžaamat. Teadaolevalt füüsiliselt last toimepanija ei puudutanud.

3.2.3 Kuriteo avastamine

Juhtumites, kus laste seksuaalse väärkohtlemise materjalid olid veebist alla laetud tuvastas väljatöötatud tarkvara keelatud tegevuse, näiteks oli selleks CyberTipline. Toimepanijad rakendasid erinevaid vägivalda neutraliseerivaid strateegiaid, et peita oma tegevust või sellele õigustust leida, sealhulgas süüid eitades või väites, et materjalid jõudsid nende arvutisse juhuslikult. Ühes juhtumis tõi toimepanija ettekäandeks katse võidelda pedofiilide vastu, laadides Discordi võrku keelatud sisu. Ühe juhtumi puhul oli keelatud sisu avastajaks pandimaja töötaja, kes pandimajja toodud telefoni hakkas üle vaatama.

4. JÄRELDUSED JA ARUTELU

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärgiks oli välja selgitada, milline on alaealiste suhtes toime pandud seksuaalse väärkohtlemise materjalide kuritegude muster Eestis kõrvutades varasemate Eestis kui ka välismaal läbiviidud uurimustega ning spetsialistide avaldatud informatsiooniga. Töös kasutasin kvalitatiivset uurimisviisi ning viisin läbi kvalitatiivse sisuanalüüsi.

Laste seksuaalse väärkohtlemise materjalid levivad sageli interneti varjatumates osades, kus seda jagavad ja vaatavad inimesed, kes tahavad jääda anonüümseks ja vältida karistusõiguslikku vastutust. Veebipõhise väärkohtlemise äratundmine võib olla keeruline, kuna see võib toimuda täielikult mittekontaktelt, ilma et toimepanija ja ohver füüsiliselt kohtuksid. Lisaks teeb selle tuvastamise keerukaks asjaolu, et peamiselt puudub füüsiline vägivald, kuritegu pannakse toime üldjuhul läbi manipulatsiooni. Seetõttu ei pruugi ohvril tekkida n-ö ohvritunnet. Näiteks aastal 2015 tunnistas umbes 20% noortest, et nad on kogenud mingisugust seksuaalset väärkohtlemist internetis (Tamm jt, 2016).

Kuriteo toimepanemise aeg ja koht

Käsitletud alaealiste vastu toime pandud seksuaalkuriteod leidsid aset nii mittekontaktelt kui ka kontaktelt. Kohtutoimikutega tutvumise tulemusel saab öelda, et enamus kuritegusid olid mittekontaktset ehk pornograafilist sisu loodi, levitati või vahendati täielikult või osaliselt ilma lapsega kontaktis olemata interneti vahendusel. Tuginedes seksuaalkuritegude menetluspraktika ülevaatele (2022), milles on välja toodud 663 alaealise kannatanuga seotud seksuaalkuriteod, kus 303 olid kontaktset ja 360 mittekontaktset, leiab kinnitust valimisse sattunud kohtutoimikute alusel tehtud järeldus. Oluline on mainida, et seksuaalkuritegude menetluspraktika ülevaates (2022) rõhutatakse internetipõhiste kuritegude suuremat esinemissagedust ning interneti olulisust nii laste väärkohtlemise kui ka kuritegude toimepanemise kontekstis.

Toimepanija soovib saavutada ohvriga kontakti ja vältida avalikku linnaruumi ning selleks on valinud kuriteo toimepanemiseks enda kodu, garaaži või auto (Safe Child, i.a). Sellised asukohad

võimaldavad toimepanijatel tegutseda ilma avaliku tähelepanuta, suurendades samal ajal enda võimu ja kontrolli olukorra ning võimaliku ohvri üle.

Üldjoontes ilmnes, et laste seksuaalse väärkohtlemise materjalide kuritegusid pandi toime pärastlõunast hilisõhtuni, hõlmates nii kontaktseid kui ka mittekontaktseid toime pandud juhtumeid. Täiesti öösel toime pandud kuritegude puhul oli ohvriteks peamiselt hilisemas teismeeas olevad ohvrid, kellel on tavaliselt suurem iseseisvus ja vähem järelevalvet. Nooremate ohvritega toime pandud kuriteod leidsid peamiselt aset õhtusel ja pärastlõunastel tundidel. Snyder (2000) on toonud oma uurimuses välja, et nooremaid lapsi väärkoheldakse rohkem päevasel ajal, teismelisi pärastlõunal ja õhtusel ajal. Kõige sagedasemad ajavahemikud, mil seksuaalkuriteod toime pannakse, ulatuvadki kella 15.00-st kuni 18.00-ni ja 21.00-st südaööni (Snyder, 2000). See võib olla seotud laste rutiinse päevakava ja järelevalvega. Pärast kooli- või lasteaia päeva lõppu võib olla periood, mil lapsed on üksi või on vähene järelevalve vanemate poolt kuna viibivad tööl. Hilisõhtune aeg on teine koht, kus vanemad võivad olla hõivatud muuda majapidamis toimingutega või juba magamas. Lisaks on see aeg, mil lapsed on suurema tõenäosusega internetis või muudes sotsiaalsetes keskkondades rohkem üksi ehk pole sõpru ega vanemaid kõrval.

Toimepanija ja ohvri omavahelised suhted

Kohtutoimikutega tutvudes selgus, et kontaktsetest kuritegudest enamus juhtudel oli toimepanija ohvri tuttav või lähedane isik. Eeltoodu võib ohvri jaoks muuta raskemaks olukorra tõsiduse mõistmise ja abi otsimise. Samas aitab kaasa saavutamaks kiiremini usalduslik kontakt, väljendada toimepanija toetust ja mõistmist (Safe Child, i.a).

Valimisse sattunud toimepanija on mees vanuses 20-43 aastat ja ohvriteks olid nii poisid kui tüdrukud vanuses 5-17 eluaastat. Mõlemad vanusevahemikud ühtivad Arumugham ja Shekhar (2022) uuringuga.

Oluline on märkida, et ohvrid olid valmis suhtlema nii endast vanemate tuttavatega kui ka võõrastega. Sellist käitumist võib ajendada eakohane uudishimu, soov uute kogemuste järgi või tarkav seksuaalne huvi (Saksniit, Part ja Klaar, 2020). Toimepanija kohandab sageli oma käitumist ja suhtlusstiili, et luua sidet ohvriga, leida ühise keele lapsega, mis paneb neid mugavalt tundma

(Williams, Elliott, ja Beech, 2013). Sellest tulenevalt ei olnud ohvrid alati teadlikud toimepanija vanusest ning ei pruukinud mõista vestluste tegelikku olemust ega toimepanija manipulatsioone.

Noortega kasutati erinevaid lähenemisviise, et julgustada neid vahetama intiimseid sõnumeid ja pilte. Lisaks soovile luua romantiline side esines ka “õpetlikku” tüüpi suhteid, kus toimepanija andis suuniseid ja nõuandeid seoses seksuaalsuhete või intiimsusega. Mõned ohvrid tundsid antud olukorras ebamugavust, kuid samal ajal võisid nad kogeda ka uudishimu või soovi uute kogemuste järele, sest suhtlust ei lõpetatud alati koheselt ära.

Üha enam noori satub ohtu just seetõttu, et nad otsivad kontakti ja tähelepanu, mida nad ei pruugi leida oma igapäevaelus (Child abuse prevention and education Australia, i.a). Tõeliste sõprade puudumine võib viia noored internetti, kus nad satuvad võõraste tähelepanu osaliseks, kes nende vajadusi märkavad.

Ohvrite taust

Andmete analüüsist selgus, et kõikide uuritud juhtumite ohvrid olid Eesti päritolu noormehed ja neiud, vanuses 5 kuni 17 aastat. Eeltoodu võib olla mõjutatud valimi suurusel. Toimikutega tutvudes tõusis esile vanemate vähenenud teadlikkus laste suhtluskeskkondade ja -partnerite ning sotsiaalmeedia platvormide osas. Arumugham ja Shekhar (2022) on välja toonud, et lapsed kasutavad internetti iseseisvalt ning telefonid ja tahvelarvutid on ilma vanemliku kontrollita.

Ohvrite taust ja kodune olukord varieerusid. Oli vanemate ja laste vahelist usalduslikku suhet, mis võimaldas lastel avameelselt rääkida, kui nad said sotsiaalmeedias või mujalt internetist ebamugavaid sõnumeid või pilte. Esines lapsi, kellel on probleemne perekondlik taust ja rahalised raskused ning sellest tulenevalt võivad rahalise kasu saamise eesmärgil teha tegevusi, mis pole neile meelejärgi või nende jaoks ohutu (Arumugham ja Shekhar, 2022). Kohtutoimikutest ilmnes ohvrite meelitamiseks ning manipuleerimiseks pakutud taskuraha. Ühes juhtumis oli ohvri elukohaks märgitud asenduskodu, ning seda loetakse üheks riskiks langeda seksuaalse väärkohtlemise ohvriks (Soo ja Bodanovskaya, 2011). Kui lapsel puudub usaldusväärne täiskasvanu ja/või halb suhe oma vanematega, suurendab see lapse haavatavust ja üksildustunnet.

Kõigis uuritud juhtumites elasid ohvrid linnades või nende ümbruses. Linnakeskkond on teadaolevalt suurema rahvahulgaga ja tihedama sotsiaalse interaktsiooniga, mis võib suurendada kuritegevuse riski ja ohvriks langemise võimalusi (Oliveira, 2021). Lisaks sellele on leitud, et lapsed, kes elavad linnapiirkondades satuvad sagedamini tutvumissaitidel kuritarvitajate ohvriks ning nende privaatsed pildid võivad lekkida tumeveebi (Arumugham & Shekhar, 2022).

Kuriteole eelnenud sündmused

Peamiselt leidis toimepanija ohvritega tutvumine aset läbi sotsiaalmeedia platvormide nagu Facebook ja Tinder ning tutvuse algatas enamasti toimepanija saates sõbrakutseid või esimesi sõnumeid. Ehkki Tinder on ametlikult mõeldud täiskasvanutele, on raske piirata alaealistel selle kasutamist võimetusest kontrollida nende reaalselt vanust. Sellest tulenevalt on toimepanijatel võimalik kuritarvitada platvormi ja leida alaealisi ohvreid. Teiseks kanaliks oli tutvus läbi ühiste tuttavate. Toimepanija eesmärgiks oli võita usaldus. Selleks hoidis aktiivset suhtlust, suhtlusperiood kestis pikemat aega ning kuriteoni jõudmise protsess hõlmas pidevat tähelepanu ja suhtlust ohvriga. Seda aspekti on rõhutanud ka INTERPOL (2018), kes on välja toonud, et enamiku laste seksuaalset väärkohtlemist käsitlevate veebimaterjalide taga on just need isikud, kes on ohvri usaldusringis. See rõhutab toimepanijate võimet manipuleerida ohvrite usaldusega ja kasutada seda ära enda soosinguks.

Analüüsitud juhtumites alustati vestlust ohvritega kasutades *grooming*'u lähenemist, kus kurjategija eesmärk on luua usalduslik suhe enne seksuaalse väärkohtlemise algust (Greijer ja Doek, 2016). Usaldusliku suhte saavutamiseks kasutati erinevaid lähenemisi. Peamiselt joonistusid välja need kolm strateegiat: toimepanija valetas ennast ohvriga sama vanaks, lubati romantilist suhet, jagati enda seksuaalelu kogemusi.

Kuriteo avastamine

Laste seksuaalse väärkohtlemise avastamine ja tõkestamine on keeruline, sest kuritegu toimub sageli varjatult internetis, kus toimepanijal on võimalik jääda anonüümseks. Esimesed märguanded väärkohtlemise toimumisest ilmnevad, kui ohvrid julgevad või suudavad abi otsida. Ohver, kellel oli usalduslik suhe vanematega, pöördus abi saamiseks nende poole. Abi saamise

võimalustest teadlik ohver pöördus Lasteabi *chat*'i poole, kus professionaalsed nõustajad pakuvad tuge ja juhendamist väärkohtlemise ohvritele ning nende peredele (Lasteabi, i.a).

Analüüsitud juhtumite hulgas oli kolm sellist kaasust, kus oli keelatud materjal veebist alla laetud ning ohvrite identiteet oli teadmata. Selliste juhtumite puhul saab toimepanijate käitumist analüüsida Tony Krone (2004) üheksa kaasamise liigi kaudu. Esimese juhtumi kontekstis võib oletada, et tegemist oli kaasamise liigi poolest brauseriga ehk väidetavalt toimepanija ise pole keelatud sisu alla laadinud ning sellisel juhul on ta kokku puutunud laste seksuaalse väärkohtlemise materjalidega juhuslikult (Krone, 2004). Teise juhtumi puhul saab viidata toimepanija käitumisele kui *trawlerile*, mis viitab vähe kaitstud failidele ja peamiselt uudishimust motiveeritud käitumisele (Krone, 2004). Kolmanda juhtumiga on kindlat määratlust raskem teha, kuna toimepanija väitis, et proovis oma tegutsemisega pedofiile vahele võtta. Kuigi Krone (2004) tüpoloogiate põhjal võib ta kategoriseerida kui turvaline kolleksionäär, kuna ta krüpteeris enda sisu ning laadis ka ülesse keelatud materjali, et saada ligipääsu varjatud foorumitele.

KOKKUVÕTE

Käesoleva uurimistöö eesmärgiks oli teada saada, milline on alaealiste suhtes toime pandud seksuaalse väärkohtlemise materjalide mustrid Eestis. Tegu on kvalitatiivse uuringuga. Töö valmimiseks kasutati Harju Maakohtu ja Tartu Maakohtu kinniseid kohtutoimikuid. Kokku analüüsiti seitset juhtumit, kolm Tartust ning neli Tallinnast. Juhtumid leidsid aset aastatel 2021-2023 ning suurem osa seksuaalse väärkohtlemise materjalidega seotud juhtumitest olid seotud ka teiste seksuaalsete kuritegudega.

Uurisin alaealiste vastu toime pandud seksuaalkuritegusid, keskendudes nii mittekontaktset kui ka kontaktset toimepandud kuritegudele. Mittekontaktset kuriteod hõlmasid peamiselt pornograafilise sisuga materjalide levitamist või vahendamist interneti kaudu. Toimepanijad kasutavad keerukaid meetodeid oma tegevuse peitmiseks, nagu failide krüpteerimine ja anonüümsed veebipõhised foorumid. Kuriteole eelnesid toimepanija ühenduse võtmine ohvriga sotsiaalmeedias ning usalduse võitmine näiteks rõhudes romantilistele- ja sõprussuhetele, mõningatel juhtudel pakkudes raha või narkootilisi aineid. Kontaktset kuriteod hõlmasid ka vägistamist, alaealiselt seksi ostmine, lapsealiste seksuaalne ahvatlemine ning narkootiliste ainete edastamist alaealistele.

KarS § 178 ehk lapsporno valmistamine ja selle võimaldamine on Eestis üheks enim registreeritud seksuaalkuritegu, mis näitab selle kuriteo laialdast levikut. Bakalaureusetöö jätkuna oleks võimalik edasi uurida ohvriks sattumise riskitegureid. Lisaks oleks võimalik uurida toimepanijate tüpoloogiat ja kuriteo toimepanemise viise, et paremini mõista nende käitumismustreid ja seeläbi välja töötada efektiivsemaid ennetusmeetmeid ning toetada ohvrite varajast äratundmist ja abistamist.

Kokkuvõttes näitas uuring, et laste seksuaalse väärkohtlemise materjalide kuriteod Eestis on mitmekesised ja hõlmavad nii kontaktset kui ka mittekontaktset meetodeid. Sotsiaalmeedia ja digitaal tehnoloogia areng on loonud uusi võimalusi kurjategijatele, võimaldades neil anonüümselt ja hõlpsalt oma ohvritega ühendust võtta ning manipuleerida. Toimepanijad kasutavad sageli keerulisi meetodeid oma tegevuse varjamiseks, mis teeb nende tabamise raskeks.

SUMMARY

CHILD SEXUAL ABUSE MATERIAL: ANALYSIS OF SEALED COURT RECORDS

The aim of this research was to investigate the patterns of child sexual abuse material offenses in Estonia. This is a qualitative study. Sealed court records from Harju County Court and Tartu County Court were used to complete the study. In total, seven cases were analyzed, three from Tartu and four from Tallinn. The cases occurred between 2021 and 2023, and most cases involving child sexual abuse material were also associated with other sexual offenses.

I examined sexual crimes committed against minors, focusing on both contact and non-contact offenses. Non-contact offenses mainly involved the distribution or facilitation of pornographic material over the internet. Perpetrators use sophisticated methods to conceal their activities, such as file encryption and anonymous web-based forums. Before the crime, perpetrators would establish contact with the victim through social media, gaining trust by emphasizing romantic and friendly relationships, and in some cases, offering money or narcotics. Contact offenses included activities such as rape, purchasing sex from minors, enticing minors, and distributing narcotics to minors.

Section 178 of the Penal Code, which covers the production and distribution of child pornography, is one of the most frequently registered sexual offenses in Estonia, indicating the widespread nature of this crime. As a continuation of this bachelor's thesis, it would be possible to further investigate the risk factors for becoming a victim. Additionally, it would be possible to study the typology of perpetrators and the methods of committing the crime to better understand their behavioral patterns and thereby develop more effective prevention measures and support the early identification and assistance of victims.

In conclusion, the study showed that child sexual abuse material offenses in Estonia are diverse and include both contact and non-contact methods. The development of social media and digital technology has created new opportunities for offenders, enabling them to contact and manipulate their victims anonymously and easily. Perpetrators often use sophisticated methods to hide their activities, making it difficult to apprehend them.

KASUTATUD KIRJANDUS

Arumugham, S. ja Shekhar, B. (2022). Profiling offenders and victims of child sexual abuse materials (CSAM) in India. *Indian J. Criminol* 50(1), 43-61. Kasutatud 18.04.2024, https://www.researchgate.net/publication/369382239_PROFILING_OFFENDERS_AND_VICTIMS_OF_CHILD_SEXUAL_ABUSE_MATERIALS_CSAM_IN_INDIA

Chiu, J., ja Quayle, E. (2022). Understanding online grooming: An interpretative phenomenological analysis of adolescents' offline meetings with adult perpetrators. *Child Abuse Neglect*. 128(6). <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2022.105600>

Child abuse prevention and education Australia. (i.a). *Why do kids talk to strangers online?*. Kasutatud 18.04.2024, <https://www.cape-au.com/blog/why-do-kids-talk-to-strangers-online>

Collin-Vézina, D., Daigneault, I. ja Hébert, M. (2013). Lessons learned from child sexual abuse research: prevalence, outcomes, and preventive strategies. *Child Adolesc Psychiatry Ment Health* 7, 22. <https://doi.org/10.1186/1753-2000-7-22>

CyberTipline. (2023). *CyberTipline 2023 Report*. Kasutatud 18.04.2024, <https://www.missingkids.org/cybertiplinedata>

Department of Justice. (i.a). *Child Sexual Abuse Material*. Kasutatud 26.02.2024, https://www.justice.gov/d9/2023-06/child_sexual_abuse_material_2.pdf

Europol. (2020). *Internet Organised Crime Threat Assessment 2020*. Kasutatud 05.02.2024, https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/internet_organised_crime_threat_assessment_iocta_2020.pdf

Greijer, S ja Doek, J. (2016). *Terminology Guidelines for the Protection of Children from Sexual Exploitation and Sexual Abuse*. ECPAT International. Kasutatud 18.01.2024, <https://ecpat.org/wp-content/uploads/2021/05/Terminology-guidelines-396922-EN-1.pdf>

Hillep, P. ja Pärnamets, R. (2020). Laste ja noorte seksuaalse väärkohtlemise hoiakute ja kogemuste uuring. Kasutatud 26.02.2024, https://www.kriminaalpoliitika.ee/sites/krimipoliitika/files/elfinder/dokumendid/laste_ja_noorte_seksuaalse_vaarkohtlemise_uuring_2020_euk.pdf

International Centre for Missing & Exploited Children. (2017). *Online Grooming of Children for Sexual Purposes: Model Legislation & Global Review*. Kasutatud, 02.02.2024, https://www.icmec.org/wp-content/uploads/2017/09/Online-Grooming-of-Children_FINAL_9-18-17.pdf

International Justice Mission (2020). *Online Sexual Exploitation of Children in the Philippines*. Kasutatud 05.02.2024, https://ijmstoragelive.blob.core.windows.net/ijmna/documents/Final-Public-Full-Report-5_20_2020.pdf

Internet Watch Foundation. (2023). *How AI is being abused to create child sexual abuse imagery*. Kasutatud 05.02.2024, https://www.iwf.org.uk/media/q4zll2ya/iwf-ai-csam-report_public-oct23v1.pdf

INTERPOL. (i.a). *International Child Sexual Exploitation database*. Kasutatud 10.02.2024, <https://www.interpol.int/Crimes/Crimes-against-children/International-Child-Sexual-Exploitation-database>

INTERPOL. (2023). *International Child Sexual Exploitation database*. Kasutatud 10.02.2024, <https://www.interpol.int/Crimes/Crimes-against-children/International-Child-Sexual-Exploitation-database>

INTERPOL ja ECPAT International. (2018). *Towards a global indicator on unidentified victims in child sexual exploitation material*. Kasutatud 18.04.2024, <https://ecpat.org/wp-content/uploads/2018/04/Indicator-on-unidentified-victims-in-child-sexual-exploitation-material.pdf>

[content/uploads/2021/05/TOWARDS-A-GLOBAL-INDICATOR-ON-UNIDENTIFIED-VICTIMS-IN-CHILD-SEXUAL-EXPLOITATION-MATERIAL-Summary-Report.pdf](https://www.unicef.org/child-protection/content/uploads/2021/05/TOWARDS-A-GLOBAL-INDICATOR-ON-UNIDENTIFIED-VICTIMS-IN-CHILD-SEXUAL-EXPLOITATION-MATERIAL-Summary-Report.pdf)

INTERPOL International Child Sexual Exploitation. (2018). *Study finds boys and very young children at greater risk of severe online sexual abuse*. Kasutatud 18.04.2024, <https://www.interpol.int/en/News-and-Events/News/2018/Study-finds-boys-and-very-young-children-at-greater-risk-of-severe-online-sexual-abuse>

Justiitsministeerium. (2013). Lasteporno teadlik ja korduv vaatamine võib edaspidi kaasa tuua kriminaalkaristuse. Kasutatud 25.05.2024, <https://www.just.ee/uudised/lasteporno-teadlik-ja-korduv-vaatamine-voib-edaspidi-kaasa-tuua-kriminaalkaristuse>

Kalmus, V., Masso, A., Linno, M. (2015). Kvalitatiivne sisuanalüüs. K. Rootalu, V. Kalmus, A. Masso, ja T. Vihalemm (toim), Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas. Kasutatud 11.05.2022, <https://samm.ut.ee/kvalitatiivne-sisuanalyys>

Karistusseadustik (06.07.2023). *Riigi Teataja I*. Kasutatud 18.01.2024, <https://www.riigiteataja.ee/akt/106072023040?leiaKehtiv>

Karistusseadustiku, perekonnaseaduse ja tsiviilkohtumenetluse seadustiku muutmise seadus (seksuaalse enesemääramise ja abiellumise eapiiri muutmise) (18.05.2022). *Riigi Teataja I*. Kasutatud 29.04.2024, <https://www.riigiteataja.ee/akt/108062022001>

Kloess, J.A. ja van der Bruggen, M. (2021). Trust and Relationship Development Among Users in Dark Web Child Sexual Exploitation and Abuse Networks: A Literature Review From a Psychological and Criminological Perspective. *Trauma, Violence, & Abuse* 24 (3), 1220-1237. <https://doi.org/10.1177/15248380211057274>

Kriminaalpoliitika. (i.a). *Mis on laste seksuaalne väärkohtlemine?*. Kasutatud 18.01.2024, <https://www.kriminaalpoliitika.ee/et/laste-seksuaalne-vaarkohtlemine/mis-laste-seksuaalne-vaarkohtlemine>

Krone, T. (2004). *A Typology of Online Child Pornography Offending*. Australian Institute of Criminology. Kasutatud 27.02.2024, <https://apo.org.au/sites/default/files/resource-files/2004-12/apo-nid604.pdf>

Laherand, M. (2010). Kvalitatiivne uurimisviis. Kasutatud 19.05.2024, <http://hdl.handle.net/10062/68249>

Lee, H-E., Ermakova, T., Ververis, V., ja Fabian, B. (2020). Detecting child sexual abuse material: A comprehensive survey. *Forensic Science International: Digital Investigation*, 34(8). <https://doi.org/10.1016/j.fsidi.2020.301022>

Maniglio, R. (2009). The impact of child sexual abuse on health: a systematic review of reviews. *Clinical Psychology Review*, 29(7), 647-57. <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2009.08.003>

Negreiro, M. (2020). *Curbing the surge in online child abuse. The dual role of digital technology in fighting and facilitating its proliferation*. European Parliamentary Research Service. Kasutatud 6.02.2024, [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2020/659360/EPRS_BRI\(2020\)659360_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2020/659360/EPRS_BRI(2020)659360_EN.pdf)

Ngo, V. M., Thorpe, C., ja Mckeever, S. (2023). *Analysing Child Sexual Abuse Activities in the Dark Web based on an Efficient CSAM Detection Algorithm*. Technological University Dublin. Kasutatud 05.02.2024, <https://doras.dcu.ie/29282/1/Analysing%20child%20sexual%20abuse%20activities....pdf>

Ngo, V. M., Gajula, R., Thrope, C., ja Mckeever, S. (2024). Discovering child sexual abuse material creators' behaviors and preferences on the dark web. *Child Abuse Neglect*, 147(1). <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2023.106558>

Oliveira, M. (2021). More crime in cities? On the scaling laws of crime and the inadequacy of per capita rankings—a cross-country study. *Crime Sci* 10, 27. <https://doi.org/10.1186/s40163-021-00155-8>

Quayle, E., Jonsson, L. & Lööf, L. (2012). Online behaviour related to child sexual abuse: Interviews with affected young people. Council of the Baltic Sea States, Stockholm: ROBERT project.

Rape, Abuse & Incest National Network. (2022). *What is Child Sexual Abuse Material (CSAM)*. Kasutatud 18.01.2024, <https://www.rainn.org/news/what-child-sexual-abuse-material-csam>

Safe Child. (i.a). *Understanding Grooming*. Kasutatud 25.05.2024, <https://safechild.org/understanding-grooming/>

Saksniit M, Part K, Klaar A, jt. Laste seksuaalne väärkohtlemine ja inimkaubandus. Koolitaja juhend. Tallinn: Tervise Arengu Instituut; 2020.

Seksuaalkuritegude menetluspraktika ülevaade. (2022). Justiitsministeerium, analüüsitalitus, kriminaalpoliitika osakond.

Soo, K. ja Bodanovskaya, Z. (2011). *Risk factors of becoming a victim of internet related sexual abuse*. Kasutatud 19.05.2024, https://issuu.com/non-violence/docs/robert_online_behaviour_related_to

Snyder, H. N. (2000). *Sexual assault of young children as reported to law enforcement: Victim, incident, and offender characteristics*. Washington, DC: U.S. Department of Justice, Office of Justice Programs, Bureau of Justice Statistics. Kasutatud 18.04.2024, <https://ojp.gov/sites/g/files/xyckuh241/files/media/document/saycrle.pdf>

Tamm, G. (2022). Noorte kokkupuude prostitutsiooni ja pornograafiaga. *Laste ja noorte seksuaalse väärkohtlemise leviku uuring* (43-53). Justiitsministeerium. Kasutatud 04.11.2020, [http://ft.ee/admin/upload/files/Noorte%20v%C3%A4%C3%A4rkohtlemine%202016\(1\).pdf](http://ft.ee/admin/upload/files/Noorte%20v%C3%A4%C3%A4rkohtlemine%202016(1).pdf)

Thorn. (i.a). Laste seksuaalse väärkohtlemise materjal (CSAM). Kasutatud 18.05.2024, <https://www.thorn.org/research/child-sexual-abuse-material-csam/>

Uisk, A-L. (2023). Seksuaalkuriteod. Uisk, A-L. (toim), Kuritegevus Eestis 2022. Tallinn: Justiitsministeerium. Kasutatud 10.02.2024, <https://www.kriminaalpoliitika.ee/kuritegevus2022/seksuaalkuriteod/>

Uisk, A-L. (2024). Seksuaalkuriteod. Uisk, A-L. (toim), Kuritegevus Eestis 2023. Tallinn: Justiitsministeerium. Kasutatud 18.05.2024, <https://www.just.ee/kuritegevus2023/seksuaalkuriteod/>

University of Bolton. (2022). *Criminal Justice: What is a Modus Operandi?*. Kasutatud 18.01.2024, <https://www.bolton.ac.uk/blogs/criminal-justice-what-is-a-modus-operandi>

Westlake B., ja Guerra E. (2023). Using file and folder naming and structuring to improve automated detection of child sexual abuse images on the dark web. *Forensic Science International: Digital Investigation*, 47(12). <https://doi.org/10.1016/j.fsidi.2023.301620>

Williams, R., Elliott, I. A., ja Beech, A. R. (2013). *Identifying sexual grooming themes used by internet sex offenders*. *Deviant Behavior*, 34(2), 135-152. <https://doi.org/10.1080/01639625.2012.707550>

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Kätlin Ilves,

1. annan Tartu Ülikoolile lihtlitsentsi minu loodud teose „Laste seksuaalse väärkohtlemise materjalide: kohtutoimikute analüüs“, mille juhendaja on Simone Eelmaa, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 4.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Kätlin Ilves

26.05.2024